

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvārī 36, Rīgā, LV-1536. Tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

[Adresāts]

Par pirmstiesas kriminālprocesa termiņu piemērošanu

Tieslietu ministrijā 2012. gada 18.maijā ir saņemts Jūsu iesniegums, kurā lūdzat sniegt skaidrojumu par pirmstiesas kriminālprocesa termiņiem, kas noteikti Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 389.pantā, ja nav atcelti drošības līdzekļi.

Vēršam uzmanību uz to, ka Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumos Nr. 243 „Tieslietu ministrijas nolikums” Tieslietu ministrijai nav paredzētas tiesības veikt normatīvo aktu oficiālu skaidrojumu, līdz ar to Tieslietu ministrija nevar sniegt saistošus izskaidrojumus par tiesību normu piemērošanu. Vienlaikus, atbildot uz iesniegumā minētajiem jautājumiem, sniedzam šādu viedokli.

Iesnieguma pirmajā jautājumā lūgts sniegt viedokli par to, vai pēc KPL 389.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktā termiņa beigām, tas ir, pēc noilguma, pirmstiesas procesā neesot termiņa pagarinājumam, drošības līdzekļiem esot spēkā un pirmstiesas procesam turpinoties, procesa virzītājam – prokuroram – var būt likumīgas tiesības uzsākt jaunu kriminālvajāšanu, grozot pirmstiesas procesa termiņā pieņemto lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības uzsāktā kriminālprocesa ietvaros. Atkārtoti vēršam uzmanību uz to, ka KPL 389.pants nenosaka ne noilguma, ne arī kriminālprocesa kopējos termiņus, bet gan to, cik ilgi pirmstiesas kriminālprocesā var tikt ierobežotas personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesības, kā arī personas tiesības rīkoties ar mantu. Kriminālprocesa kopējais termiņš savukārt ir saistīts ar kriminālatbildības noilgumu, kas paredzēts Krimināllikuma (turpmāk – KL) 56.pantā. Ja procesa virzītājs KL 56.panta pirmajā daļā noteiktajos termiņos, ievērojot KPL 406.panta noteikumus, personai nav izsniedzis apsūdzību, tam ir pienākums saskaņā ar KPL 377.panta 3.punktu izbeigt pret personu uzsāktu kriminālprocesu. Savukārt, KPL 389.pantā ietvertie termiņi attiecas tikai uz personas tiesību ierobežojumiem pirmstiesas kriminālprocesā, tai skaitā, tiesībām rīkoties ar mantu, un nav tieši saistīti ar kriminālatbildības noilgumu un kopējo kriminālprocesa termiņu.

Kā jau norādīts Tieslietu ministrijas 2012.gada 14.maija sniegtajā atbildē Nr.1-24/782-P, tad lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzība) pieņemams, ievērojot KPL 405.panta noteikumus, bet apsūdzība izsniedzama atbilstoši 406.panta noteikumiem. Tāpat atkāroti vēršam uzmanību uz to, ka jaunas apsūdzības izsniegšanas gadījumā KPL 389.panta pirmās daļas 1. – 4.punktā noteiktie termiņi netiek aprēķināti no jaunās apsūdzības izsniegšanas brīža. KPL 389.panta pirmajā daļā paredzēto termiņu tecējums sākas brīdī, kad pirmstiesas procesā tiek iesaistīta persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vai persona, kuras tiesības rīkoties ar mantu ir ierobežotas ar procesuālajām darbībām, un beidzas, notekot KPL 389.panta pirmās daļas 1. – 4.punktā noteiktajam termiņam, atbilstoši inkriminētā noziedzīgā nodarījuma smaguma pakāpei.

Atbildot uz otro un trešo iesniegumā uzdoto jautājumu par to, vai procesa virzītāja lēmumi, kas pieņemti pēc KPL 389.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktā termiņa beigām, tai skaitā, lēmums par apsūdzības grozīšanu, ir uzskatāmi par spēkā esošiem un saistošiem personai, sniedzam šādu viedokli.

Saskaņā ar KPL 45.panta pirmo daļu pirmstiesas izmeklēšanā prokurora kā procesa virzītāja darbību un to, kā prokurors īsteno savas pilnvaras, uzrauga amatā augstāks prokurors. Atbilstoši KPL 46.panta pirmās daļas 1.punktam, amatā augstākam prokuroram ir pienākums lemt par sūdzībām attiecībā uz prokurora – procesa virzītāja lēmumiem un rīcību. Vispārējo sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas kārtību par amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu savukārt nosaka KPL 24.nodaļa. Atbilstoši šajā nodaļā noteiktajam un KPL 339.panta pirmajai daļai, sūdzības par amatpersonu rīcību un lēmumiem pirmstiesas procesā var iesniegt visā pirmstiesas procesa laikā. Procesā virzītāja rīcība, kas ir pretēja likumā noteiktajam, tai skaitā, arī nerīkošanās atbilstoši KPL 389.panta pirmajā daļā noteiktajam, ir pārsūdzama likumā noteiktajā kārtībā. No augstāk minētā izriet, ka procesa virzītāja lēmumi, kas pieņemti pēc KPL 389.panta pirmajā daļā noteikto termiņu notecējuma, ir spēkā esoši un saistoši personām tik ilgi, kamēr tie nav pārsūdzēti un nav pieņemts kāds no KPL 344.panta otrajā daļā paredzētajiem lēmumiem, kas nosaka, ka apmierinot sūdzību, var:

- 1) pilnīgi vai daļēji atcelt vai grozīt pārsūdzēto nolēmumu;
- 2) pilnīgi vai daļēji izbeigt kriminālprocesu;
- 3) nosūtīt kriminālprocesu jaunai izmeklēšanai;
- 4) atzīt pārsūdzētās rīcības rezultātus par spēkā neesošiem.

Atbildot uz ceturto iesniegumā uzdoto jautājumu, atkāroti norādām uz to, ka pirmstiesas kriminālprocesa izbeigšana pret personu, ja iestājušies KPL 389.panta pirmajā daļā noteiktie termiņi, ir viena no procesa virzītājam ar likumu noteiktajām tiesībām, nevis pienākums. Likumā noteiktās iespējas ir alternatīvas viena otrai un procesa virzītājs, ievērojot iesaistīto personu intereses un tiesības, ar mērķi noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē, var izvēlēties vienu no likumdevēja piedāvātajām

iespējām – izbeigt kriminālprocesu pret personu vai atcelt visus tai piemērotos drošības līdzekļus un tiesību ierobežojumus attiecībā uz mantu.

Ievērojot augstāk minēto norādām, ka, ja procesa virzītājs pēc KPL 389.panta pirmajā daļā noteikto termiņu notecējuma nav izbeidzis pirmstiesas kriminālprocesu pret personu, kā arī nav atcēlis tai piemērotos drošības līdzekļus, tas ir, nav izvēlējies nevienu no likumdevēja piedāvātajām alternatīvajām iespējām, personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vai kuras tiesības rīkoties ar mantu ir ierobežotas ar procesuālajām darbībām, ir pamats iesniegt sūdzību par procesa virzītāja rīcību, ievērojot KPL 337.pantā noteikto sūdzības iesniegšanas kārtību.